

STÅNDPUNKT

PRISSÄTTNING AV KOLDIOXID

SVERIGES
KONSUMENTER

1. INLEDNING

Prissättning av koldioxid kan, om det utförs rätt, ge möjlighet att hantera klimatkrisen genom att premiera en hållbar livsstil och samtidigt minska ekonomisk utsatthet. Konsumentrörelsen har tillsammans tagit fram principer för hur ett sådant verktyg kan bidra till både hållbar utveckling och jämlikhet.

2. KOLDIOXIDSKATT INOM EU

Prissättning av koldioxid betraktas som ett av de mest effektiva sätten att minska koldioxidutsläppen genom ekonomiska incitament för att underlätta för individer och företag att på ett likvärdigt sätt bli mer klimatsmarta. I EU har kolprissättning i stort sett två former: nationella koldioxidskatter och EU:s system för handel av utsläppsrätter. Koldioxidskatter ska minska utsläppen genom högre priser och utsläppsrätterna (ETS) gynnar investering av energieffektiv teknik genom att utsläppen får ett pris. Nationella koldioxidskatter tillämpas i till exempel Frankrike, Storbritannien och de skandinaviska länderna.

Som en del av EU-kommissionens klimatinitiativ ”The Green Deal” föreslås att ETS ska omfatta fler sektorer, till exempel flyget. På nationell nivå överväger flera regeringar att införa sin egen koldioxidskatt (det senaste exemplet är Tyskland). I ”The Green Deal” finns också förslag på att även importerade varor från länder utanför EU (till exempel Kina) ska beläggas med samma avgifter som om varorna producerats inom EU.

Även om koldioxidprissättning bidrar till att minska utsläppen av växthusgaser, är det också en känslig åtgärd som kan ha skadliga effekter för konsumenterna och leda till motreaktioner som den franska rörelsen ”gula västarna” visat.

Utformat på fel sätt kan ett högre koldioxidpris öka ojämlikheterna samtidigt som systemen riskerar att inte tillräckligt bidra till att minska utsläppen av växthusgaser. Runt om i EU diskuteras nu hur detta kan gå till – genom att ställa ut checkar till varje hushåll, genom kompensation till hushåll i glesbygd eller någon form av skattereduktion.

3. SÅ TYCKER BEUC

Frågor om ekonomiska styrmedel för att reducera klimatutsläppen har på kort tid blivit centrala även inom konsumentorganisationen BEUC, med ett 40-tal medlemmar i hela Europa. Konsumentrörelsen har en viktig och unik roll för att göra den nödvändiga övergången till ett mer hållbart och klimatneutralt samhälle begriplig, rimlig, accepterad och så rättvis som möjligt för konsumenterna (”just transition” på EU-språk).

Frågor om äganderätt och ansvarsutkrävande, inlåsnings effekter, tillgänglighet och hållbarhet aktualiseras. Dessutom står integritet och säkerhet högt upp på agendan mot bakgrund av den senaste tidens uppmärksammade dataskandaler och införandet av EU:s nya dataskyddsförordning. Tillverkare, återförsäljare, tjänsteleverantörer, tillsynsmyndigheter och beslutsfattare måste ta ansvar för att dessa utmaningar inte oproportionerligt belastar konsumenterna, utan hanteras helst redan innan produkterna nått marknaden.

4. VÅRA LÖSNINGAR

Så ska intäkterna användas

- Huvuddelen av intäkterna från koldioxidskatterna ska användas till gagn för konsumenter. Det är nödvändigt för acceptansen av klimatpolitiken och samtidigt en möjlighet att ge kompensation till ekonomiskt utsatta samt dem som lever klimatsmart. Denna kompensation ska ha en tydlig inriktning på rättvis fördelning och den ska ha en inriktning som gynnar hela landet, såväl landsbygd som stad. Med rättvis fördelning menar vi att utsatta konsumentgrupper har samma möjligheter som andra att ställa om till en hållbar livsstil.
- Intäkterna kan – under tydligt definierade omständigheter – dessutom finansiera hållbara offentliga investeringar som kollektivtrafik, energibesparande investeringar, infrastruktur för förnybar energi.
- Att fördela kostnaden på ett rättvist sätt innebär också att subventioner till fossila bränslen gradvis måste avvecklas eftersom de strider mot målet om effektiv koldioxidprissättning. Exempelvis bör undantag för flygfotogen upphöra.

Lagstiftning och gränsskatt

- Koldioxidpriserna är endast en del av klimatåtgärderna och bör inte ersätta andra initiativ. Enbart prissättning av koldioxid kommer inte att räcka för att uppfylla klimatmålen. En stark sektorspolitik (för konsumentprodukter, rörlighet, energi, finansiella tjänster och så vidare) med styrande lagstiftning behövs, särskilt för att ge konsumenterna hållbara alternativ.
- En enhetlig koldioxidprissättning på EU-nivå bör åtföljas av en koldioxid-gränsskatt/tull eller annan kompensation så att importerade varor från länder med mindre strikt klimatpolitik inte har en konkurrensfördel jämfört med de som produceras inom EU.

SVERIGES KONSUMENTER

Sveriges Konsumenter är en oberoende ideell organisation som arbetar för ökad konsumentmakt. Vi verkar för alla konsumenters självklara rätt till skydd, inflytande och möjlighet att göra medvetna och hållbara val. Vi arbetar brett med konsumentfrågor, men lägger också särskilt fokus vid frågor som rör livsmedel, banktjänster, tillgänglighet, integritet på nätet och hållbar konsumtion. Bakom vår organisation står 21 medlemsorganisationer.

Sveriges Konsumenter driver frågor både nationellt, inom EU och internationellt och representerar konsumentperspektivet i ett 30-tal forum. Däribland genom aktivt medlemskap i den europeiska konsumentorganisationen BEUC, i Consumers International och standardiseringsorganet ANEC.

Vi ger ut den oberoende och reklamfria tidningen Råd & Rön och driver på uppdrag av kommuner rådgivande konsumentvägledning.

Postadress: Kabyssgatan 4D, 120 30 Stockholm
Besöksadress: Hammarbybacken 27
Telefon 08-674 43 00
info@sverigeskonsumenter.se
www.sverigeskonsumenter.se